

Hankintalain muutos – mahdollisuus vai uhka jätealan toimijoille

JLY Jätelaitosyhdistys
Avfallsverksförningen

KOKOEKO-seminaari 2017
Kuopio, 7.2.2017
Amanda Nikkilä, lakimies

JÄTEHUOLLON HUIPPUOSAAJAT

Jätehuolto tänään?

- Onko jätehuollon järjestymisen ja jätehuoltopalveluiden saatavuus Suomessa päivän selvä juttu? Onko kaikkien saatavilla oleva toimiva jätehuolto oletusarvo?
- Koetko, että *oman jätehuoltosi* palvelun laatu ja saatavuus ovat sopusoinnussa keskenään? Kotitaloutena? Yrittäjänä?

Jätehuolto huomenna?

- Ollaan asian ytimessä: Suomessa on erittäin toimiva jätehuoltojärjestelmä
- **Hyvä ja toimiva jätehuolto tarkoittaa sitä, ettei se näy tai kuulu liikaa – tässä on onnistuttu!**
- Toimivan järjestelmän kokonaisuus on rakennettu yhteistyössä, kuitenkin selkeään julkiseen vastuuseen perustuen – **turvataan toimiva jätehuolto kaikille, kaikkialla ja kaikissa oloissa**
- Tähän **kokonaisuuden järjestämisen tapaan** ollaan nyt puuttumassa, jos päädytään vastuunkantajina toimivien kuntien toimintamahdollisuuksien rajaamiseen

Kokonaisuuden tarkastelu

- Eduskunnan tahtotila
- Miksi sidosyksikkösäätely on kriittinen kuntien jätelaitoksille?
- Miksi jätehuollon oma sidosyksikkösäätely on tarpeen?
- Muutosten kokonaisvaikutusten hallinta: sidosyksikkösäätelyn ja kuntavastuun rajaamisen yhteisvaikutukset?
- Mahdollisuus vai uhka?

Eduskunnan tahtotila: jätehuollolle oma tarkastelu

- Talousvaliokunta totesi *mahdollisuuden säätää sidosyksikköjen ulosmyyntirajoista hankintalaista poiketen toimialakohtaisessa lainsäädännössä*
- Eduskunta *edellytti hankintalakia hyväksyessään jätehuollon erillistarkastelua*

Lausuma 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto *varmistaa julkisyhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa olevien sidosyksiköiden mahdollisuudet täyttää velvoitteensa hankintalainsäädännön tavoitteiden mukaisella tavalla.*

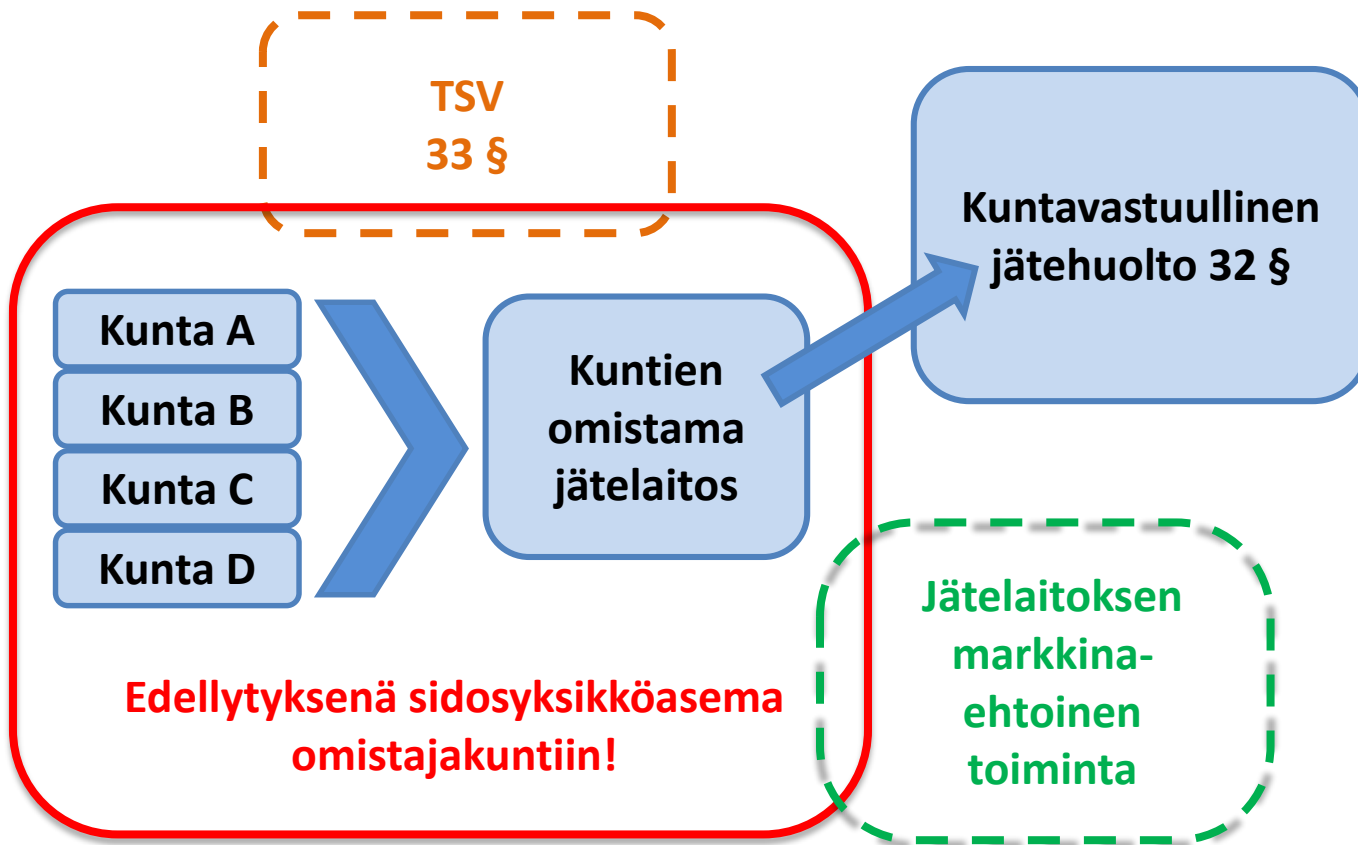
Lausuma 3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimialakohtaisiin lainsäädäntöä täsmentäviin toimiin, pitäen erityisesti silmällä jätetoimialan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimintaedellytyksiä.

Miksi sidosyksikkösäätely on niin kriittistä?

- Sidosyksikö voi harjoittaa **vain rajatusti** markkinaehtoista toimintaa (= muihin kuin omistajakuntiin kohdistuva toiminta eli ns. ulosmyynti)
 - Käytäntö, jonka EU-hankintadirektiivi vahvisti: max. 20 %:n ulosmyynti kolmen vuoden keskimääräisestä kokonaisliikevaihdosta
 - Suomessa uusi hankintalaki voimaan 1.1.2017: Ulosmyynnin raja max. 5 % JA 500 000 euroa kolmen vuoden keskimääräisestä kokonaisliikevaihdosta
 - **Jätehuollolle oma siirtymäaika 2017 loppuun: Ulosmyynnin raja max. 15 %, lisäksi yleinen siirtymäaika 2018 loppuun max. 10 % ulosmyynnin rajalla**

→ **JÄTEHUOLLON OMALLA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSELLÄ MAHDOLLISTETTU
JÄTEHUOLLON KOKONAISUUDEN OMA TARKASTELU**

Miksi sidosyksikkösäätely on niin kriittistä?

Miksi jätehuollon oma sidosyksikkösääntely on tarpeen?

JLY Jätelaitosyhdistys
Avfallsverksförningen

- Eduskunta tunnistanut tarpeen säätää jätehuollolle oma sidosyksikköprosentti, hankintadirektiivin sallimissa rajoissa
- Jätehuolto on toimialana erilainen, poikkeava ja omintakeinen – puhutaan *välttämättömyyspalveluista* ja niiden *saatavuuden varmistamisesta*
- Jätelaitosten markkinaehtoisen toiminnan määrä vaihtelee
 - Markkinaehtoista toimintaa harjoitetaan siellä, missä sille on tarvetta
 - Jätelaitosten markkinaehtoinen toiminta *mahdollistaa yhden vaihtoehdon lisää jätteen haltijalle*
- Kiertotalouden näkökulmasta Suomella ei nykyisen kierrätysasteen valossa ole varaa pelata lainsäädännöllä toimijoita yhteisten talkoiden ulkopuolelle
 - Liiallisella rajaamisella vaarannetaan markkinaehtoisesti toteutuva innovaatioyhteistyö ja kumppanuudet

Kokonaisvaikutusten hallinta?

JLY Jätelaitosyhdistys
Avfallsverksföreningen

- Muutosten *kokonaisvaikutuksia jätehuoltojärjestelmään ei ole arvioitu*:
Ottettava huomioon sekä hankintalainsäädännön muutokset toimintaympäristöön että jätelain muutoksen vaikutukset kokonaisuutena
 - Kuntavastuun rajaaminen yhdessä sote- ja maakuntahallinnon uudistamisen kanssa lisää edelleen painetta ja tarvetta markkinaehtoisille palveluille
 - Muutosten kokonaisvaikutukset palveluiden saatavuuteen?
- Missä jätehuoltopalvelun tarvitsijan näkökulma?
 - Jätteen haltijan valinnanmahdollisuudet vähenevät, erityisesti siellä missä niille on tarvetta

Kokonaisvaikutusten hallinta?

- Kuntien toissijainen vastuu *ei ole automaatio eikä itsestäänselvyys*
 - TSV-edellytykset laissa
 - Kunnilla ei ole velvollisuutta ylläpitää TSV-palveluita – markkinatilanteesta huolimatta on oikeus kieltäytyä TSV-palvelun tuottamisesta
 - Lainsäädäntömuutosten kokonaisuus johtaisi vääjäämättä sopeutuksiin myös TSV-palveluiden kokonaisuudessa ja kattavuudessa
 - Kuntalaisten jätemaksuilla ei voida eikä ole oikeudenmukaista ylläpitää yritysten jätehuoltopalveluja ”varmuuden vuoksi”

Onko kokonaisuus mahdollisuus vai uhka?

- Kuntavastuullisen jätehuollon järjestäminen jätelaitosten pääasiallinen tehtävä: tehtäväkokonaisuuden järjestäminen perustuu sidosyksikkösuhteeseen
- Sidosyksikköasemasta luopuminen ei kestävä ratkaisu:
 - Kuntalaisille mahdollisimman hyväksi ja kustannustehokkaiksi suunniteltujen palvelujen kokonaisuus vaarantuisi
 - Miten turvattaisiin palvelujen saatavuus kaikkialla ilman sidosyksiköinä toimivia jätelaitoksia?
- Kahden suunnan muutokset vaatisivat jätelaitoksilta sopeuttamistoimia:
 - Kustannusvaikutukset asukkaiden jätemaksuihin
 - Vaikutukset palveluiden saatavuuteen

Tärkein näkökulma puuttuu!

- Lainsäädännön muutosten kokonaisuudessa ei ole tarkasteltu loppukäyttäjän eli **jätteen haltijan** näkökulmaa lainkaan
 - Tärkein kysymys: **Miten turvataan välttämättömyyspalvelun saatavuus kaikille kohtuullisin ehdoin myös jatkossa – kaikkialla ja kaikissa oloissa?**

JLY Jätelaitosyhdistys
Avfallsverksföreningen